

Наталія ТІШКОВА

*начальник відділу економіки природокористування
та екологічного моніторингу управління
дозвільної діяльності та економіки природокористування
департаменту екології та природних ресурсів
Дніпропетровської ОДА*

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА У ЧЕХІЇ: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ

У 2008 р. кілька американських університетів провели для Всесвітнього екологічного форуму у Давосі дослідження стану навколишнього середовища в 133 державах світу. І Чехія у цьому списку опинилася на четвертому місці після Нової Зеландії, Швеції та Фінляндії. При цьому, Чеська Республіка потрапила на перше місце у світі за якістю питної води та охорони екорегіонів [1]. У цьому контексті вивчення її досвіду управління у сфері охорони навколишнього середовища стає корисним для України.

Територіальний рівень у Чехії поділяється на рівень регіонів, як вища ланка управління, та рівень міст та сіл, як нижня ланка управління. На рівні регіонів функціонують наступні органи управління: збори депутатів як найвищий орган управління, рада як виконавчий орган, державна адміністрація, особливі органи управління. Державна адміністрація забезпечує професійну та методичну допомогу територіальним органам, здійснює оцінку результатів їх діяльності, виступає у ролі координатора та має повноваження щодо перегляду рішень, що приймаються територіальними органами.

У результаті реформи системи державного управління більшість повноважень у сфері охорони навколишнього середовища було передано на рівень регіонів, послаблюючи тим самим владні повноваження центрального. Так, на раду (на прикладі Центрального регіону Чеської Республіки) покладено такі завдання щодо:

– охорони атмосферного повітря: у межах делегованих повноважень – розробка та організація виконання регіональних програм; видача дозволів на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря, висновків щодо будівництва стаціонарних джерел забруднення та встановлення особливих умов їх роботи; визначення розміру плати за забруднення атмосферного повітря в регіоні;

– охорони природи: у межах власних повноважень – розробка у співпраці з профільним міністерством концепцій, стратегій та прогнозів щодо збереження національних парків, заповідних територій, пам'яток природи; підготовка та координація регіональної концепції екологічної освіти; у межах делегованих повноважень – видача постанов про

створення або скасування природного парку (за винятком об'єктів загальнодержавного значення);

– поводження з відходами: у межах власних повноважень – розробка, затвердження та координація виконання регіонального плану управління відходами; у межах делегованих повноважень – підготовка зауважень та пропозицій до регіонального плану управління відходами; надання згоди на експлуатацію установок щодо збору та утилізації відходів; затвердження планів утилізації відходів; здійснення перевірок юридичних та фізичних осіб щодо дотримання ними законодавства; погодження робіт з небезпечними відходами; встановлення тривалості роботи звалищ та умов догляду за ним після закриття; здійснення нагляду за територіальними органами населених пунктів щодо використання ними повноважень відповідно до Закону «Про відходи» та ін.;

– геологічного напрямку: у межах делегованих повноважень – погодження дозволів на будівництво у межах територій з родовищами корисних копалин; підготовка пропозицій щодо проектів геологорозвідувальних робіт; прийняття рішень щодо обмеження права власності при проведенні геологорозвідувальних робіт;

– оцінки впливу на навколишнє середовище (далі – ОВНС): у межах власних повноважень – участь у погодженні ОВНС; у межах делегованих повноважень – погодження концепції генерального плану розвитку території з огляду на ОВНС; розгляд заяв на проведення ОВНС при погодженні проектною документацією щодо будівництва об'єктів на відповідній території; ведення обліку заяв, направлених до профільного міністерства щодо погодження проектів (мова йде лише про дуже великі або транскордонні проекти, більшість погоджується на регіональному рівні);

– здійснення контролю за забрудненням навколишнього середовища: у межах делегованих повноважень – прийняття рішень щодо експлуатації установок, діяльність яких може істотно впливати на навколишнє середовище, а також рішень про адміністративні правопорушення; здійснення оцінки застосування найкращих доступних технологій; прийняття рішень про припинення експлуатації обладнання; надання інформації про стан навколишнього середовища до Інформаційного агентства з навколишнього середовища та її оприлюднення, ін.;

– управління у сфері лісництва: у межах делегованих повноважень – ухвалення рішень про включення лісів у категорію захисних або спеціального призначення; затвердження проектів територіального планування у частині захисту лісової території; прийняття рішень про виключення земель з лісового фонду; затвердження планів про заборону вирубки лісу; встановлення розміру компенсації за несанкціоновану вирубку лісів; ухвалення рішення про проведення необхідних заходів для відновлення лісових насаджень, надання або відкликання відповідних ліцензій; здійснення контролю фізичних та юридичних осіб та прийняття

рішення щодо накладення штрафів за порушення лісового законодавства; – водокористування: у межах власних повноважень – здійснення заходів щодо захисту від повеней; затвердження планів розвитку систем водопостачання та каналізації; у межах делегованих повноважень – затвердження планів територіального розвитку з огляду на охорону водних ресурсів; співпраця з центральними органами щодо реалізації планів управління річковими басейнами; здійснення нагляду за експлуатацією гідротехнічних споруд; погодження умов скидання шахтних вод у водні об'єкти; видача та погодження дозволів на використання водних ресурсів тощо [2].

Прагнення Чехії до ЄС вимагало проведення радикальних реформ у найкоротші терміни. Як результат – лише за чотири роки країна перейшла від показників стану навколишнього середовища на рівні «гіршого середнього ступеня по ЄС» до четвертого місця серед 133 держав світу. А це ще раз доводить, що питання охорони навколишнього середовища є пріоритетом у країні і на центральному рівні створюються умови для проведення ефективного публічного управління у цій сфері. Крім того, з точки зору правильного вирішення проблеми поділу державної влади, Чеська Республіка може слугувати позитивним прикладом для України.

1. Чехія і Прага – від екологічної катастрофи до найчистішого навколишнього середовища. – Режим доступу : <http://www.moua-osvita.com.ua/geografija/prirodooxonna-diyalnist-ta-ekologichna-politika/>.

2. Stredocesky kraj. – Pristup : <https://www.kr-stredocesky.cz./> – Navezobrazovka.

Іван ТЮТЮНИК

аспірант кафедри права

та європейської інтеграції ДРІДУ НАДУ

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ЗЕМЛІ

Перехід від адміністративно-командної системи економіки до ринкової передбачає зміну ролі держави в земельних відносинах: вона повинна стати посередником, що регулює ринок, коригує можливі спади і підйоми економіки. Тому під державним регулюванням земельних відносин розуміється комплекс організаційних, правових, економічних та інших напрямків, видів і форм державної діяльності, що забезпечує різноманіття форм власності, володіння і користування землею, рівноправний розвиток різних форм господарювання на ній, самостійність суб'єктів земельних відносин, раціональне й ефективне використання земельного фонду країни.

Практично в усіх розвинутих, цивілізованих державах фундаментальною основою організації управління земельними ресурсами є державне регулювання правовідносин щодо землі, хоча принципи, форми і підходи до правового вирішення цієї проблеми в різних країнах істотно різняться. Навіть в умовах розвинутого ринку, в якому економічні протиріччя зглажені, існують непереборні об'єктивні причини необхідності державного втручання в земельні взаємини, зокрема, в області визначення ціни землі і граничних розмірів ренти (плати за землю).

Так, в Нідерландах граничні ставки орендної плати, визначені на основі ренти, регулюються чинним законодавством. Диференціація їх здійснюється в залежності від виду сільськогосподарських угідь (орні землі, сіножаті, пасовища, землі, які використовуються в садівництві). Серед окремих видів сільськогосподарських угідь виділяються ґрунтові групи. Зокрема, по орних землях, сінокосах і пасовищах виділені чотири групи. В середині ґрунтові групи, в залежності від якості ґрунтів, диференціюються за трьома класами ставки орендної плати, до якої нараховуються додаткові платежі за проведення заходів щодо збереження родючості землі.

Закон передбачає перегляд через кожні 3 роки орендної плати та додаткових платежів. Це пов'язано з необхідністю переоцінки якості земель в результаті проведених заходів. Максимальний розмір орендної плати жорстко регламентується законодавством [2].

У Франції орендна плата встановлюється на основі вартості основних сільськогосподарських продуктів, перш за все зерна, розрахованої в середньому за п'ять останніх років, з урахуванням регіональних особливостей. Для цього консультативна комісія з оренди складає список продовольчих товарів із зазначенням їх максимальної вартісної межі в залежності від категорії земель та характеру сільськогосподарських культур. При визначенні орендної плати власник землі й орендар вибирають види сільськогосподарської продукції, за якими буде оцінюватися орендна плата. Вартість обраного набору продуктів не повинна перевищувати 20 % вартості сільськогосподарської продукції за останні 5 років, одержуваної від площ району, де орендуються землі. Остаточне рішення про орендну плату виносить префектура.

Індикативна ціна землі є капіталізованою земельною рентою і визначається за співвідношенням земельної ренти і позикового відсотка. Вона виступає в якості вихідної бази при формуванні ринкової ціни землі. Остання визначається на основі індикативної ціни з урахуванням попиту і пропозиції на конкретні земельні ділянки [3].

У країнах зі сформованими ринковими відносинами держава активно втручається у процес купівлі-продажу землі. Так, у ФРН ціни на землю встановлюються в звичайних ділових контрактах за угодою сторін з урахуванням бонітету ґрунту і місця розташування ділянки. При цьому обов'язково потрібен дозвіл місцевих органів влади на продаж певної